

Afgiftekantoor Gent X
Erkenningsnummer P303157
Toelating gesloten verpakking
Gent X – Erknr. BC 6365

BELGIË
PB
GENT X
3/2207

de Boskrant, onmisbaar voor elke bosliefhebber

DE BOSKRANT

VU: BART MUYS – Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Gontrode (Melle)
tel. 09-264 90 50 – fax 09-264 90 92 – info@vbv.be

verschijnt 5 x per jaar: feb-april-juni-sept-dec
39ste jaargang nr. 5

2008
december

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER

Griet Beckers, Agnes Bellemans, Vanessa Debruyne, Wilfried Emmerechts, Liselot Ledene, Koen Van Den Berge, Peter Van Gossum, Griet Van Nevel, Lotte Van Nevel, Darline Velghe, Bert De Somviele.

REDACTIE

Griet Beckers, Lotte Van Nevel, Liselot Ledene, Bert De Somviele

ARTIKELS EN BERICHTEN

Artikels en berichten kunnen steeds toegezonden worden naar het adres van de VBV. Zij zullen voor publicatie aan de redactieraad worden voorgelegd. Gedeeltelijke of gehele overname is steeds toegelaten mits bronvermelding.

BIJDRAGE

Lidgeld + Boskrant: 1 15,00
Lidgeld + Boskrant + Bosrevue: 1 25,00
Lidgeld student (Boskrant): 1 10,00
Lidgeld student (Boskrant + Bosrevue): 1 18,00
Te storten op rekening 448-3605351-56
met vermelding 'Lidgeld vbv 2009'

VORMGEVING

Magelaan, Gent

DRUKWERK

Druk in de Weer, Gent
Gedrukt op chloorvrij gebleekt kringlooppapier

FOTO VOORPAGINA

© Bert De Somviele

OPENINGSUREN VBV-SECRETARIAAT EN DOCUMENTATIECENTRUM

Van maandag t.e.m. vrijdag
doorlopend van 9 tot 16 uur.

Inhoud

1	EDITO
2	VAN BOOM TOT EVENAAR
5	ZIN EN ONZIN OVER DE VOS
9	WANDELEN EN FIETSEN
	Spelen in de Zandbergen in Wetteren
14	BOSJARGON
	Ecoducten
15	MERKWAARDIGE BOMEN
	De kerkhoflinde van Avekapelle
16	DE BOOMHUT
	Knutselhoekje
18	BOSACTUA
21	PROJECT IN DE KIJKER
	1 miljoen bomen voor Vlaanderen!
24	VBV-ACTIEF
26	ODE AAN HET NAALDBOS
30	KLI MAATRUBRIEK
	Biefstuk of Bosbouw: kan ons eetgedrag de ontbossing en klimaatverandering indijken?

De door u meegedeelde en op het verzendetiket afgedrukte persoonsgegevens, werden opgeslagen in een bestand dat beheerd wordt door onze vereniging. Ze worden uitsluitend gebruikt voor verzending van onze tijdschriften, documentatie en informatie m.b.t. onze vereniging. U heeft recht op inzage van uw persoonlijke gegevens en kunt hiervan altijd verbetering vragen. Bij het openbaar register kan altijd aanvullende informatie worden bekomen. Wet van 8/12/92 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Ledentijdschrift van 'Vereniging voor Bos in Vlaanderen' vzw
Geraardsbergsesteenweg 267, 9090 Gontrode
tel. 09-264 90 50 ▲ fax 09-264 90 92
info@vbv.be ▲ www.vbv.be ▲ ISSN 0773 137 X

WWW.VBV.BE/LIDWORDEN

2009 komt met rasse schreden op ons af, en in deze tijden van presidentsverkiezingen, beursimplosies en thuislozen lijkt het 'bosnieuws' zich wel eens te beperken tot de avonturen van George Bush, Wouter Bos en Annemie Turtelboom...

Niets is echter minder waar, zoals u verder in deze Boskrant zal kunnen lezen. De voorbije maanden werd er immers écht veel bos- en natuurbeleid gemaakt. Na twee lange jaren van ongeduldig wachten is eindelijk de subsidie voor het bebossen van landbouwgronden weer actief... Sinds enkele weken is er een nieuw Toegankelijkheidsbesluit voor bossen en natuurreservaten, met een heel pak nieuwe mogelijkheden voor de recreant... En ook aan het Boscompensatiefonds is gesleuteld, zodat het makkelijker lijkt te worden om daadwerkelijk tot bebossing over te gaan. Met VBV blijven we dit alles van nabij opvolgen, halen we het beste uit het nieuwe beleid, en dragen we bij tot het debat met constructieve voorstellen. Daarnaast blijven we echter ook voluit gaan voor realisaties. De voorbije maanden waren we elk weekend wel ergens van de partij, voor de aanplant van een nieuw vredesbos (Tommelen, Hasselt), voor een nieuw agroforestry-perceel (Antwerpen), voor terugkombezoeken aan de nieuwe Kom-op-tegen-Kankerbossen (Overijse, Hoeilaart, Brugge, Oostende, Gavere, Halle), voor de aanplant van een sneukelbos (Wachtebeke), voor een nieuw hip Steracteurbos samen met onze favoriete Steractrice Cathérine Kools (Wijnegem), voor een nieuwe mooie lap CO₂-bos in Limburg (Dilsen-Stokkem), ...

Vandaag is het VBV-team 10 bevlogen jongens en meisjes sterk, en ik mag wel zeggen dat ik enorm fier ben op het vele harde, mooie werk dat ze het voorbije jaar verzet hebben, met heel veel liefde en goesting voor de goede zaak!

Maar zonder onze leden, zonder uw permanente steun, zou VBV natuurlijk nergens staan. Daarom wil ik ook u graag bedanken voor uw stem voor meer en beter bos, en wil ik u graag uitnodigen om ons ook volgend jaar te ondersteunen. De uitdagingen blijven immers enorm, de bossen blijven uw steun dubbel en dik nodig hebben. Verleng dus uw lidmaatschap, maar neem eerst een kijkje op onze webpagina www.vbv.be/lidworden om te zien hoe interessant het kan zijn om ook uw vrienden en familie via VBV te laten kennismaken met het Vlaamse bos.

Ik wens u alvast fijne feestdagen toe en een prachtig, deugddoend jaareinde. En, voor 2009, aan u, mezelf, en de rest van Vlaanderen, een mooi miljoen kloeke nieuwe boompjes?

Bert De Somviele

Directeur VBV

20 JAAR CHICO MENDES

Toen de Braziliaanse milieuactivist op 22 december 1988 bij zijn huis in het Amazone-woud doodgeschoten werd, verspreidde het bericht van zijn dood zich snel door het regenwoud en tot ver daarbuiten. Chico Mendes had immers ruime internationale bekendheid verworven in de jaren '80 met zijn strijd voor het behoud van het regenwoud en voor de duizenden rubberappers en indianen die erin woonden en werkten. Chico Mendes groeide op in het Amazonewoud, in een arme familie van rubberappers. Toen de vraag naar rubber echter afnam en de regering besloot snelwegen en grote vee fokkerijen aan te leggen in het regenwoud, werden de rubberappers bedreigd door gesubsidieerde boeren en genoodzaakt te verhuizen naar de getto's van de grote steden. De jonge Mendes zag grote stukken woud op illegale wijze door boeren ontbost worden. Gedreven door zijn idealen ging hij de strijd aan tegen hun criminele onteigeningspraktijken en ontbossing. De inheemse bevolking leerde hij voor hun rechten op te komen. Hij organiseerde gewelddoos verzet tegen de ontbossing met menselijke schilden. Hij richtte een politieke partij op en werd vakbondsleider van de rubberappers, waardoor hun strijd tegen de oprukkende veeboeren steeds georganiseerd werd. In '87 nam hij contact op met de Verenigde Naties en wist hij de financiering van internationale projecten die het woud vernietigden te stoppen. Zijn sociaal en ecologisch engagement leverde hem verschillende nationale en internationale prijzen op, waaronder de prestigieuze 'Global 500' prijs van de VN. Chico Mendes werd een symbool voor milieuorganisaties, gaf lezingen op congressen en wist zo steeds meer de pro-

blemen in het regenwoud op de wereldkaart te zetten. Maar zijn strijd werd uiteraard niet door iedereen gelauwerd. Onder de boeren en landeigenaren was de woede inmiddels hoog opgelopen en Mendes vreesde voor zijn leven. In 1988 werd zijn droom werkelijkheid: een grote boerderij werd onteigend en een uitgebreid gebied werd beschermd verklaard. Mendes heeft echter zelf niet lang van dit succes kunnen genieten. Hij werd op 44-jarige leeftijd vermoord door twee landeigenaren. Later werden zij in hoger beroep vrijgesproken voor de moord.

MEER... | www.vbv.be/boskrant

LEVENDE BOMEN LEVEREN STROOM

Amerikaanse onderzoekers zijn erin geslaagd stroom aan levende bomen te onttrekken. Er kan een waarschuwingssysteem voor bosbranden op draaien. Goed nieuws, want de preventie van bosbranden wordt in de praktijk vaak bemoeilijkt doordat energie-

© Servei d'extinció d'incendis / salvaments de la Generalitat de Catalunya

Kunnen we dankzij de 'elektrische' bomen dit soort
taferelen in de toekomst vermijden?

voorziening en onderhoud van de afgelegen weerstations onbegonnen werk is. De nieuwe bosbrandsensoren worden echter opgeladen door elektriciteit die de bomen zelf produceren! Deze groene stroomproductie ontstaat simpelweg door een verschil in zuurtegraad (pH) tussen de wortels van de boom en de bodem. Veel elektriciteit produceert een boom niet, maar wel genoeg om de sensor vier keer per dag informatie over temperatuur en vochtigheid te laten doorsturen naar een bestaand weerstation. En dat is voldoende om in een vroeg stadium bosbranden te detecteren. In de praktijk wordt een netwerk van sensoren geïnstalleerd in afgelegen bosgebieden; geschat wordt dat slechts een tiental bomen per hectare voorzien dient te worden met een sensor. Na de installatie kunnen de bomen dan beginnen met zichzelf te beschermen! Het bedrijf 'Voltree Power' start binnenkort met het beveiligen van de eerste 10 hectare bos.

MEER... | www.vbv.be/boskrant

HONGERWINTER

Het is dit jaar slecht gesteld met de voedselvoorraad in de bossen. In grote delen van Europa zijn er erg weinig beukennoten, eikels en hazelnoten. Ook haagbeuken en naaldbomen dragen weinig zaden. Voor veel vogels en andere zaadeters dreigt dan ook een hongerwinter. Het is een normaal natuurverschijnsel dat bomen periodiek meer zaad dragen dan andere jaren. Tijdens een zogenaamd mastjaar vallen notjes en eikels met karrenvrachten uit de bomen. Maar dit najaar zagen we het tegenoverge-

stelde gebeuren: er valt zo goed als niets te rapen. Vogels die 's winters leven van naald-boomzaden, zoals de kruisbek en de zwarte mees, vluchten massaal weg uit Scandinavië en Oost-Europa, op zoek naar plaatsen met meer voedsel. Maar het blijft niet bij vogels uit naaldbossen alleen. Ook koolmezen, pimpelmezen, Siberische notenkrakers, Vlaamse gaaien en appelvinken zijn op de vlucht. Houd uw voederplankje in de tuin goed in de gaten!

MEER... | www.vbv.be/boskrant

INDONESISCHE ONTBOSSINGEN DESASTREUS

Onder druk van internationale papiergiganten en de stijgende vraag naar palmolie gaan de Indonesische bossen aan recordtempo voor de bijl. WWF onderzocht de ecologische vernieling in de provincie Riau op Sumatra. Uit die studie bleek dat er méér broeikasgasen in de lucht gepompt worden bij de ontbossing in deze ene provincie dan de totale uitstoot van België op een heel jaar. Naast het kappen van bomen worden immers ook turfgronden afgegraven om er palmolieplantages aan te leggen. En net de turfgronden van de provincie Riau behoren tot de grootste opslagplaatsen van CO₂ in Zuid-Oost-Azië. De studie ontdekte dat er in de laatste 25 jaar maar liefst 65% tropisch bos en moeras is verdwenen in deze provincie. In combinatie met de branden die met de vernieling van wouden en turfgronden gepaard gaan, zorgt dat voor een CO₂-uitstoot die 79% hoger ligt dan de uitstoot in België! Een ramp voor het klimaat dus. Maar bovendien werd ook

vastgesteld dat de ontbossingen nefast zijn voor het voortbestaan van olifanten en tijgers. Op 25 jaar tijd is het aantal olifanten in de provincie met 84% gedaald, en ook de tijgerpopulatie is in vrije val, met een daling van 70%. Het is de eerste keer dat een studie een duidelijk verband aantoonst tussen ontbossing, klimaatverandering en het uitsterven van diersoorten. Om de overblijvende bossen op Sumatra te redden, werkt WWF nauw samen met de Indonesische regering en de houtpulp- en palmoliebedrijven om de gebieden waar olifanten, tijgers, orang-oetans en neushoorns leven te identificeren

en te beschermen. Sumatra is de enige plek op aarde waar deze vier diersoorten samenleven. Ook Greenpeace voerde in het najaar een actie, door met hun schip 'de Esperanza' langs de Indonesische eilanden te varen om de aandacht te vragen voor deze ecologische ramp en om het belang van de bossen voor het klimaat te onderstrepen.

MEER... | www.vbv.be/boskrant

LOTTE VAN NEVEL

© iStockphoto

Een orangoetan moeder met kind: vechten om te overleven in een steeds kleiner wordend regenwoud.

Zin en onzin over de vos

KOEN VAN DEN BERGE

Er zijn vermoedelijk weinig dieren in Vlaanderen die zo regelmatig de pers halen als de vos. De soort is van oudsher in ons collectief geheugen gegrift als een icoon. Denken we maar aan de Reynaert-figuur. Maar sinds onze sluwe kameraad terug zijn plek heeft ingenomen in heel Vlaanderen blijkt hij de gemoederen telkens weer te beroeren. De aanleiding daartoe kan divers zijn: ofwel is er ergens een zoveelste kippenhok geplunderd, klaagt men over de teruglopende wildstand, of wordt er gewaarschuwd voor dodelijke ziektes. Een enkele keer klinkt ook bezorgdheid vanuit de hoek van het natuurbehoud, waar het ten prooi vallen van zeldzame en gekoesterde soorten als weidevogels met gemengde gevoelens wordt onthaald. Over vossen valt dus wel het een en ander te vertellen.

TERUG THUIS

Sinds het begin van de jaren '90 komt de vos opnieuw in gans Vlaanderen voor. Voorheen ontbrak de soort nagenoeg volledig in West- en Oost-Vlaanderen en in grote delen van Vlaams-Brabant en Antwerpen. Deze terugkomst was op gang gekomen in de tweede helft van de jaren '80, en bleef aanvankelijk – logisch en typisch – grotendeels onopgemerkt. Eens hier en daar voet aan de grond, ging het evenwel – evenzeer logisch en typisch – behoorlijk snel. Vossen zijn immers vruchtbare dieren, en ze kunnen zich gemakkelijk over grote afstanden verplaatsen. Deze rekolonisatiegolf was geen Vlaams fenomeen, maar een internationaal vastgestelde trend in gans

© Chantal Deschepper

West-Europa. Hij werd gestuurd door een combinatie van factoren, onder meer het verdwijnen van hondsdolheid. Waar vossen voorheen reeds voorkwamen, nam hun dichtheid toe; waar de soort ontbrak, breidde het verspreidingsareaal uit. Daarmee kwam ook een einde aan de 'onnatuurlijke situatie' van afwezigheid van de vos, daar waar hij eerder door de mens was uitgeroeid geraakt. In 'westelijk' Vlaanderen vond deze uitroeiing reeds plaats in de eerste helft van de 19de eeuw. In deze periode vonden immers grootschalige ontbossingen plaats, waardoor een soort als de vos ook zeer 'kwetsbaar' werd in een tijd dat alle denkbare middelen konden worden ingezet om een 'schadelijk dier' klein te krijgen.

De terugkomst van de vos in Vlaanderen heeft dus absoluut niks te maken met zagezegde 'massale uitzettingen', wat in de volksmond en ook in onze media wel eens verondersteld wordt. De vos spreekt tot de verbeelding, en rond zijn aanwezigheid wordt heel wat sensatie gesponnen. Aan anekdotes en spectaculaire verhalen geen gebrek, zoals over het vervoeren van levende vossen door drugsmokkelaars om drughonden te misleiden, of over gedumpte overschot-dieren uit kwekerijen. Deze 'plattelandslegendes' gaan echter simpelweg voorbij aan de realiteit:

niet de aanwezigheid van de vos is een ‘onnatuurlijke zaak’, zijn decennialange afwezigheid was dat. Dit gegeven is een belangrijk element bij het omgaan met de problemen die de vos kan veroorzaken. Zo zal het voor iemand wiens kippen gepakt worden, een groot verschil maken wanneer hij weet dat dit ‘deel uitmaakt van de natuur’ (zoals nat worden als het regent), dan wel wanneer hij overtuigd is dat dit gebeurt door toedoen van iemand anders, namelijk diegene die de vossen zou hebben uitgezet (alsof iemand ergens een waterkanon bedient...).

BOER, LET OP JE GANZEN (EN JE KIPPEN)!

Anders dan in onze buurlanden, waar de menselijke bewoning geconcentreerd is in dorpen en steden, wordt Vlaanderen gekenmerkt door een eindeloze lintbebouwing en een verspreide landelijke bebouwing. Het scheiden van het leefgebied van mensen (kippenhouders) en vossen is daardoor totaal onmogelijk – de overlap is maximaal. Gevoelste houden zonder de nodige afschermingsmaatregelen tegen de vos te nemen, is dus vragen om problemen. Men mag er immers van uitgaan dat elk Vlaams kippenhok in een vossenterritorium gelegen is. Wil men schade vermijden, dan zijn er slechts twee mogelijkheden: de vos verhinderen aan de kippen te komen, of de vos verwijderen. Wegens zijn uitgesproken ‘opportunistisch gedrag’ – de weg van de minste inspanning of van het hoogste rendement – zal elke vos toch die makkelijke kip vangen als hem daartoe de kans zomaar geboden wordt. Opteert men er daarentegen voor om dit soort vossenschade te voorkomen door territoria permanent leeg te maken, dan neemt men eigenlijk de brute beslissing de vos gewoon opnieuw uit te roeien. Om je kippen te beschermen zijn er meerdere

mogelijkheden. Een afsluitbaar nachthok of een gesloten ren zijn het eenvoudigst. Grotere, open terreinen dienen van een degelijke omheining voorzien te worden: onderaan met een betonplaat afgewerkt, bovenaan met een buitenwaarts overhellend gedeelte of met een paar schrikdraden.

We moeten hier ook even stilstaan bij het begrip ‘plaag’, zoals dit wel eens in krantenberichten wordt gebruikt. Meestal gaat het om een lokale opstoot van klachten, omdat in een bepaalde buurt een vos kennelijk lelijk huishoudt. En inderdaad: wanneer één vos regelmatig ergens kippen gaat roven, zal men dit lokaal als een plaag ervaren. Het gaat hierbij echter absoluut niet om een plaag zoals in de juiste betekenis van het woord, namelijk uitzonderlijk grote aantallen van een (schadelijk) dier op eenzelfde plaats. Eén vos is soms voldoende om ten onrechte van een ‘plaag’ te spreken.

Er zijn natuurlijk ook wel andere verklaringen waarom diezelfde roep telkens weer in de pers aan bod komt. Een gebrekkige of foutieve kennis van de levenswijze van de vos is ongetwijfeld vaak aan de orde bij de goedmenende burger. Daarbij is het ook jammer dat telkens weer deze foutieve of gebrekkige kennis, bewust of onbewust, actief wordt naar voor geschoven door hen die de vos om andere redenen niet goed gezind zijn.

DE JAGER ZONDER JACHTVERGUNNING

De vos is ontegensprekelijk een concurrent voor de jager. Beiden maken immers aanspraak op het ‘oogstbare overschot’ aan sommige jachtwildsoorten. Maar terwijl de jager moet wachten tot het najaar om op jacht te gaan, is de vos als jager-zonder-jachtvergunning wel reeds maanden eerder begonnen. Dit maakt dan ook dat mét vossen het ‘oogstbare

overschot' aan jachtwild in het najaar mogelijk reeds kleiner zal zijn dan zonder vossen. Bovendien vrezen de jagers soms dat de vos de wildpopulaties in die mate kan aantasten dat de prooi-soort achteruitgaat of zelfs verdwijnt.

Ook in natuurbehoudskringen leeft dit, zoals geïllustreerd wordt door de jarenlange maatschappelijke en wetenschappelijke discussies in Nederland met betrekking tot de grondbroedende weidevogels. Om een einde te maken aan deze onduidelijkheid, werd een aantal jaar geleden door de Nederlandse overheid de opdracht gegeven voor een grootschalige studie. Gespreid over vijf jaar, en met inzet van vele tientallen medewerkers en hoogtechnologische apparatuur (radio-telemetrie om dieren met zendertjes te kunnen volgen, camerabewaking

Onderzoek aan schedels van vossen leert dat bijna 90% van de vossen geen twee jaar oud wordt

op nesten, temperatuursondes in nesten, ...) werd deze 'moeder-van-alle-roofdierenstudies' afgerond in 2006. Het rapport pleitte de vos vrij van de beschuldiging van grote boosdoener: hij is slechts één van de vele factoren in het verhaal van succes of achteruitgang van een prooi-soort. Zijn rol daarin zal slechts in uitzonderlijke gevallen van die aard zijn dat ingrijpen gemotiveerd kan worden. In het zeer diverse Vlaamse mozaïeklandschap lijken dergelijke maatregelen echter niet te verantwoorden.

SNOEI GEEFT BLOEI

In deze discussie wordt vaak ook het argument aangehaald dat de vos wel moet bejaagd worden, aangezien hij in onze contreien zelf geen natuurlijke vijanden – wolf, arend, beer, ... – meer heeft. Dit is echter een fundamenteel verkeerde opvatting. Het klassieke beeld van de algemeen bekende voedselpiramide is in dit verband zeer illustratief en ook juist: de roofdieren staan aan de top van deze piramide, en een top is een top, daar staat niks boven. Of welk dier zou anders de wolf dienen kort te houden? De weerwolf? In werkelijkheid gaan roofdieren gewoon zelf hun aantallen handhaven op een niveau dat overeenkomt met de draagkracht van hun leefgebied, in het bijzonder met het voedselaanbod. Territoriale roofdieren, zoals de vos, gaan precies daarom een eigen leefgebied afbakenen en hardnekkig tegen soortgenoten verdedigen. Voortplanting en overleving van jongen zijn sterk afhankelijk van de bestaande toestand van het leefgebied, zowel op het vlak van de reeds aanwezige dieren als van het voedselaanbod.

De vraag stelt zich dan ook: is afschot van de vos dan eigenlijk wel van enig nut om de populatie te verlagen? Uit onderzoek blijkt immers dat bejaging eigenlijk de voortplanting van de vos voortdurend aanzwengelt. Snoei

geeft inderdaad ook hier bloei. In het permanent Vlaams referentie- en onderzoeksgebied van het INBO, gelegen in de Vlaamse Ardennen en met een oppervlakte van 100 km², blijkt het jaarlijks aantal succesvolle vossen-nesten niet af te nemen, wel integendeel, en dit ondanks jaarlijks stijgende afschotcijfers. Tegelijk stellen we er vast dat ca. 70% van de vossen niet eens 1 jaar oud wordt, en nauwelijks 10% wordt ouder dan 2 jaar – en dit terwijl de fysieke levensverwachting van de vos wel 10 jaar is. Door de herhaaldelijke jachtin-greep wordt de vossenpopulatie dus voortdu-rend in een fase van hoge aangroeisnelheid gehouden, waardoor ze de kans niet krijgt een normale leeftijds-piramide op te bouwen en de gemiddelde leeftijd zeer laag blijft. Met

© Chantal Deschepper

een jaarlijks afschot van ca. 1 vos per vierkante kilometer slaagt de herfst- en winterbejaging er ongetwijfeld wel in het aantal vossen, dat overleeft tot het voorjaar, drastisch naar beneden te halen, maar niet het aantal succesvolle nesten – wel integendeel: dit neemt toe.

De ironie van de zaak is nu dat de grootste problemen precies gekoppeld zijn aan de voortplanting van de vos. Precies in de periode dat de vos een nest hongerige welpen moet grootbrengen, worden de meeste kippen, als zeer rendabele prooien, gepakt. Precies in diezelfde

periode is ook de kans dat zeldzame grond-broedende vogelsoorten van het nest worden geplukt, het grootst. Precies ook door de continue snelle generatiewissel in de vossenpopula-tie, krijgt deze de kans niet een zekere immuni-teit op te bouwen tegen een mogelijke besmet-ting met de voor mensen uiterst gevaarlijke vossenlintworm. Het volwassen stadium van deze kleine worm (4 – 5 mm) leeft in de darm van de vos, en veroorzaakt voor zijn gastheer nauwelijks enige hinder. Het is echter het lar-vaal stadium, dat zich normaal bij woelmuizen ontwikkelt, dat voor de mens zeer gevaarlijk is. Als men toevallig een microscopisch klein lintwormeitje inslikt, kan dit zich in de lever ontwikkelen tot een zogenaamde blaasworm. Wanneer deze steeds verder groeiende cyste niet tijdig wordt ontdekt, kan dit tot een fatale afloop leiden. Gelukkig komt deze parasiet in Vlaanderen nog steeds niet veel voor, maar waakzaamheid blijft zeker geboden.

Het alternatief bestaat erin de jacht op de vos zeer sterk te beperken, waarbij zich een nor-male leeftijds-piramide kan instellen. Het aan-tal volwassen, oudere dieren zal daardoor een tijdlang toenemen (van momenteel laag tot ‘normaal’), maar niet het aantal nesten – wel integendeel: dit zal afnemen. En met een sta-biele populatie en een normaal opgebouwde leeftijds-piramide, zullen ook een aantal pro-blemen die vandaag gelinkt worden aan de vos, ongetwijfeld sterk afnemen. Krijgt Reintje de Vos in Vlaanderen de plaats die hij verdient?

Koen Van Den Berge is als wetenschappe-lijk onderzoeker verbonden aan het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) en doet onderzoek over de ecologie van vos-sen en andere carnivoren in Vlaanderen – www.inbo.be

Spelen in de Zandbergen in Wetteren

AGNES BELLEMANS

Wandelen in Provinciaal Domein Den Blakken en het Vlaams natuureservaat de Warandeduinen-Speelbos doe je met het geschiedenisboek van Wetteren in de hand. Want geschiedenis en natuur zijn hier nauw verweven. Wetteraars hebben het liever nog steeds genoegzaam over 'de Zandbergen' of 'de Spielbos'. Want zand was er steeds in overvloed, en spelen tja... dat hoort daar toch bij?

Het verhaal van de Diefstal van de Rechtvaardige Rechters, een paneel uit het beroemde Lam Gods, is ook nooit ver weg in Wetteren. Men zoekt er al vele decennia naar, in de kerk maar bijvoorbeeld ook in Den Blakken... Een oom van Arsène Goedertier, kostert van Wetteren en de vermeende dief van het kunstwerk, woonde immers in villa Den Blakken. Het portret van Majoor Van De Velde dat vandaag nog in de brasserie hangt, werd geschilderd door Arsène. Goedertier nam echter het geheim van de bergplaats van de Rechtvaardige Rechters mee in zijn graf. Dus, of je nu wandelt onder de lorken, griezelt aan de vervallen ijskelder of op de Warandeduinen klimt, de Wetterse geschiedenis loert hier achter elke boom.

DE WARANDE

Aan het einde van de 19de eeuw had Majoor Van De Velde, chef van de burgerwacht in Wetteren, het domein in bezit. Het goed strekte zich uit tot aan de spoorweg. Hij noemde zijn landgoed 'De Warande'. De majoor legde er een buitengoed met lusthuisje aan. Er was ook een ijskelder. De huidige villa in Normandische landhuisstijl en het bijhorend park werd in het begin van de 20ste eeuw gebouwd en aangelegd door de heer Cordonnier, stichter en eigenaar van de wolfabriek Cordonnier. Zij noemden het goed 'Les Mélèzes' omwille van de vele lorken die er groeiden. De al wat oudere Wetteraars gebruiken trouwens nog steeds deze naam. In december 1990 werd het leegstaande domein door het provinciebestuur aangekocht. Hierna volgde een totale renovatie van de villa tot tavernen en de aanleg van een promotietuin voor het Plantencentrum Wetteren. Het provinciaal domein werd op 21 juni 1997 opengesteld voor het publiek. De nieuwe naam 'Den Blakken' verwijst naar het hoge rivierstuifduin ten zuiden van het domein.

Een oude afbeelding van het domein

Het gebied was van oudsher onderdeel van een uitgestrekt woud en had tot in 1789 een aanzienlijke oppervlakte heide. Vanaf dat jaar werden deze heidegronden omgezet naar bos of landbouw. Ten behoeve van de houtproductie werden de arme zandgronden rond het park beplant met uitheemse boomsoorten zoals Amerikaanse eik en lork.

PROMOTIETUIN OF ARBORETUM?

Onze wandeling start op de parking van de brasserie Den Blakken, de uitvalsbasis voor een bezoek aan het provinciaal domein Den Blakken. Links zie je een infopaneel in braille, een gedeelte van het park werd immers aangepast voor slechtzienden en mensen met beperkte mobiliteit. Neem het linkerp pad, naast de oude beuk en laat de villa rechts van jou liggen.

De felblauwe infoborden met grootletterschrift aan de zintuigtuin trekken vast en zeker je aandacht. Ze staan vrij laag zodat ook rolstoelgebruikers ze kunnen lezen. In deze zintuigtuin kan je voelen aan de wollige bladeren of vierkante stengels van planten, de kurklijsten van sommige struiken, de geur opsnuiven van echte geranium of luisteren naar ruisende zeggesoorten. Het Plantencentrum legde miniboomgaardjes aan waarbij vormsnoei van hoogstam tot leiboom getoond worden. Ook de bessentuin is een geslaagd ontwerp in deze promotietuin.

NIEUW BOSBEHEERPLAN

Volg het linkerp pad dat in het bos verdwijnt. Overal om je heen zie je Amerikaanse eiken, de ondergroei van het bos bestaat bijna uitsluitend uit zaailingen van deze exoot. Iets verder op het pad treffen we ook heel wat lork, fijnspar, hulst en berk aan. Gelukkig is er een nieuw bosbeheerplan in de maak: over een periode van 20 jaar staan geleidelijke omvorming van bestanden met niet-inheemse soorten naar het natuurlijk bostype berken-zomereiken en wintereiken-beuken, deels door selectief uitdunnen, op het programma. Natuurlijk wordt er heraangeplant met zomereiken van autochtone herkomst.

Ook de Tamme kastanje is zeer dominant aanwezig. Een lust voor de kastanjerapende kinderen in de herfst, maar jammer genoeg ook wel een domper voor de overige boomsoorten. En ondanks de vele inspanningen van de groenarbeiders, vind je hier ook nog steeds de agressieve exoot Amerikaanse vogelkers op je pad.

Den Blakken is rijk aan paddenstoelen, in de herfst ruik je van ver de grote stinkzwam. Op de vele stompen van de afgezaagde Amerikaanse vogelkers, stralen de oranje Zwavelkopjes, groeien Elfenbankjes, aan de dode beuken hangen Tonderzwammen.

HET VLAAMS RESERVAAT SPEELBOS-WARANDEDUINEN

Je nadert de groene afsluiting van het provinciaal domein en treedt meteen een andere brok geschiedenis binnen: het domein van het Vlaams Gewest. Steek de verharde weg over, links van je ligt het restaurant De 'noteloze' Notelaar. Je kunt er zeer lekker eten. Jarenlang dacht de eigenaar dat in zijn tuin een notelaar stond, niemand stoorde zich aan het uithangbord. Tot een attente pannenkoe-

keneter opmerkte dat de vermeende notelaar eigenlijk een lindeboom is. Sindsdien heeft het restaurant dus een aangepaste naam.

De Zandbergen worden letterlijk doormidden gedeeld door de Warandelaan. Om het auto- en ander gemotoriseerd verkeer te weren is het gebied afgesloten met een aantal slagbomen. Voetgangers en fietsers zijn wel toegelaten. Aan het infobord neem je het linkerp pad. Boomkwekers hebben als enige gebruikers een sleutel en kunnen de slagboom openmaken om naar hun land te rijden langs deze veldweg. Op het infobord staat in menstaal prima uitgelegd hoe deze stuifduinen ontstaan zijn. Ze zijn ongeveer 15.000 jaar geleden gevormd tijdens de laatste IJstijd. De rivieren schuurden diepe geulen uit in het pleistocene zand, dit zand werd meegevoerd en verder afgezet. Hierdoor ontstonden zandbanken in en naast de rivierbedding, waarna het water opnieuw met het opnemen en het afzetten van het zand begon. Zo ontstonden op regelmatige afstanden van elkaar zandafzettingen. Door de overwegende westenwinden verstoven deze zandbanken tot stuifduinen. De Wetterse stuifduinen zijn ongetwijfeld de best bewaarde restanten van de stuifduinmassieven langs de Schelde in Oost-Vlaanderen.

© Agnes Bellemans

Stuifzandduinen zoals deze hebben een eigen, typische vegetatie.

Aan de linkerzijde komen nogal wat brandnetel, braamstruwelen en vlierstruiken voor. Alhoewel rechts van het pad het gele zand van de stuifduinen schemert tussen de zomereiken, beuken en berken bewaar je best nog even je geduld om dit fenomeen te bezoeken want er wacht je nog een verrassing. Je wandelt tot je een prachtig uitzicht hebt op de weidsheid van de Huisvenne, een moerassig kleinschalig weidelandschap, omzoomd met knotwilgen, dat zich uitstrekt tot aan de spoorweg. Net voor de laatste slagboom mag je rechts het smalle, snel oplopend paadje nemen naar de duinen. Het is geen echte kuitbijter maar je merkt duidelijk dat je toch enkele meters naar omhoog klimt.

OVER STOVEN GESPROKEN

Nu kom je pas echt in een andere wereld terecht, een gelig zanderige hoogte, omzoomd met unieke prachtige hakhoutstoven van beuk en eik. Als je een boom op grondniveau kapt, houd je wortels en stam over, de zogenaamde stobbe. Daar groeien bij bepaalde boomsoorten gemakkelijk weer nieuwe takken uit. Als die ook steeds worden gekapt, dan wordt zo'n stobbe steeds breder. Deze praktijk was vooral bestemd voor geriefhout, men maakte er stelen voor gereedschap van, steunpalen voor in

de groententuin, afsluitingen enz... De hakhoutteelt houdt de boom ook in redelijk jeugdige toestand, waardoor hij veel langer vitaal blijft. De oude 'stoven' of 'stobben' bereiken een omtrek van wel 20 m. Deze hakstoven van eik zijn op zijn minst eeuwenoud.

GETRIPPEL VAN MUIZENOOTJES EN HAZENPOOTJES

Op het rivierduin heersen extreme weersomstandigheden. In de zomer wordt het er gloeiend heet, 's nachts koelt het zand erg af en wordt het er koud. Regen sijpelt er bovendien onmiddellijk weg. Planten die op deze bodem overleven zijn hier goed op voorzien. Hun wortels hebben horizontale vertakkingen, die veel zand kunnen vasthouden, zodat dit niet wegspoelt en de wortels bloot komen te liggen. Zo'n uitgebreid wortelstelsel biedt ook de kans om in korte tijd veel water op te nemen. Hier vind je soorten als schapengras, zandzegge, struikheide, brem, zandblauwtje, hazenpootje en muizenootje.

SPELEN IN 'DE SPEELBOS', EEN HEIKEL PUNT

De Wetterse stuifduinen zijn intussen vele meters lager geworden dan ze ooit waren. Tot in 1970 werd hier zand gewonnen door aannemers, werden er heuse motocrosswedstrijden gehouden en veel Wetteraars brachten er een belangrijk deel van hun jeugd door. Voor grotere groepen en jeugdbewegingen was dit het uitverkoren speelterrein. Er werden kampen gebouwd, nagels geklopt in de bomen en kampvuurtjes gestookt in de hakhoutstoven.

Sinds het voorjaar van 2001 zijn De Zandbergen echter erkend als Vlaams natuureservaat onder de officiële benaming Warandeduinen-Speelbos met een oppervlakte van 6,8 ha.

© Agnes Bellmans

Hakhoutstoven van deze omvang zijn uniek voor deze regio.

Sindsdien is spelen er niet echt meer bij. Wandelaars zijn zeer welkom, georganiseerd spelen in groep is niet meer toegelaten. Tegengwoordig vergrast het gebied snel, vandaar dat in de zomer een kudde schapen het gebied begraast. De schapen knabbelen her en der aan het gras en houden de jonge opslag van struiken en boompjes in toom.

Loop het duin af naar beneden en steek de betonbaan over. Je komt in een weidegebied met aan de linkerkant een rij berken. In de herfst tref je onder elke berk de vliegenzwam aan. Je klimt opnieuw omhoog en belandt in het tweede rivierduin. Wandel rond, geniet en stoof je ook hier warm onder de hakhoutstoven. Je daalt opnieuw het duin af, steekt de aarden weg over en loop recht voor je door het openstaande hek van de afsluiting van het provinciaal domein.

HOOP VOOR DE JEUGD: EEN ECHT SPEELBOS!

Loop rechtdoor, links en rechts van je zie je een jonge aanplant van lijsterbes en sporek hout waar tot voor enkele jaren de Amerikaanse vogelkers welig tierde.

In het nieuwe beheerplan is gelukkig ook aan de jeugd gedacht, een ruime zone van het provinciaal domein wordt immers speelbos. De jeugd kan er in de bomen klimmen en boomhutten bouwen zolang er maar natuurvriendelijk gespeeld wordt.

Houd dit pad aan en zo beland je stilaan opnieuw aan de brasserie Den Blakken.

Geniet er op het terras met een lekkere koffie van het uitzicht op het park omzoomd met bomen, de vijver waar kikkers kwaken en waterhoentjes vergeten dat ze midden in het centrum van Wetteren wonen. Het roodborstje komt er de kruimels van je taart pikken.

Deze wandelroute heeft een lengte van slechts 2 km, maar laat je wel toe om een voor de regio unieke plek te leren kennen. De route die we hier uitgestippeld hebben is niet overal vlot toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit, maar ook zij kunnen in dit domein hele mooie wandelingen maken, zonder kans op verdwalen. De zintuigentuin is voor iedereen toegankelijk en prikkelt al onze zintuigen én fantasie!

Dit mooie gebied is echter bedreigd: omwille van de uitbreiding van de siertuin wil men er 2,5 hectare bos rooien, net op de rand van deze Europees beschermde stuifduingebieden. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen ondersteunt de lokale acties van Natuurpunt Scheldeland en Leefmilieu Wetteren. Wetteren is nu reeds één van de bosarmste gemeentes van Vlaanderen. We moeten behouden wat ons nog rest! Indien ook u vindt dat het bos in den Blakken integraal behouden moet blijven, kan u de online petitie ondertekenen via www.ipetitions.com/petition/neentegenontbossing. Zeker doen!

Het parcours is beschikbaar op onze website www.vbv.be/wandelingen of via www.routeyou.com (zoeken op 'VBV'). Je kan er ook de gps-coördinaten downloaden. Domein den Blakken ligt vlakbij de stadskern van Wetteren. Er is parkeerplaats bij Brasserie den Blakken (Wegvoeringstraat 308, Wetteren). Als je met de trein komt, kan je domein den Blakken te voet bereiken via een wandeling van een tweetal km. Je kan ook buslijn 28 nemen (richting Dendermonde), en afstappen aan het ziekenhuis rechtover het domein.

Ecoducten

GRIET BECKERS

Een ecoduct is een brug die een verbinding vormt tussen twee natuurgebieden over bijvoorbeeld een drukke verkeersweg of een spoorweg. De langste ecoduct ter wereld staat in Nederland in de Zanderij Crailoo in het Gooi. Deze brug is 800m lang en 50m breed. Ook in Vlaanderen zijn al enkele ecoducten gebouwd: over de E314 in Opgrimbie en over de Naamsesteenweg in het Meerdaalwoud bijvoorbeeld.

Door de kans te geven aan allerlei planten en struiken om op de bovenste laag te groeien, wordt de brug zodanig ingericht dat lopende en kruipende dieren gemakkelijk de overkant kunnen bereiken. Zo worden leefgebieden van dieren opnieuw verbonden. De brug moet ook breed genoeg zijn om dieren niet af te schrikken. Alle mogelijke diersoorten kunnen zich zo beter verspreiden: van reeën, dassen en everzwijnen tot eekhoorns, marters, muizen en zelfs insecten.

*De ecoduct Kikbeek in het
Nationaal Park Hoge Kempen*

© Bert De Somville

*Een ecoduct van boven bekeken: beneden zoekt het
verkeer voorbij, terwijl het wild door de draad de
goede kant wordt uit geleid.*

Soms wordt de brug gecombineerd met een kleinwildtunnel. Dit is om dieren die licht- en geluidshinder ondervinden van het weg- en spoorverkeer ook de kans te geven de oversteek te maken. Een andere mogelijkheid is de brug te combineren met een oversteekplaats voor recreanten: overdag zijn het dan vooral fietsers en wandelaars die kunnen oversteken en 's nachts is het dan aan de dieren.

Naast ecoducten bestaan er nog allerlei andere hulpmiddelen om dieren veilig hun weg te laten vinden. Op veel plaatsen kan je bijvoorbeeld amfibietunnels zien waarbij tunneltjes onder de rijweg ervoor zorgen dat padden tijdens hun trek aan de overkant geraken zonder plat gereden te worden. Ook onder dassen worden vaak verkeersslachtoffers gemaakt en dus worden er tunnels voor hen gemaakt onder wegen. Een andere optie zijn boombruggen als oversteekplaatsen voor bijvoorbeeld eekhoorns en boommarters. Dan wordt een verbinding gemaakt tussen bomen hoog in de lucht waar deze diertjes gemakkelijk over kunnen... en ligt er minder vaak een mooie pluimstaart roerloos langs de weg.

© Bert De Somville

De kerkhoflinde van Avekapelle

WILFRIED EMMERECHTS

Bij de toegang tot kerken en begraafplaatsen vindt men vaak uitzonderlijke bomen, die de bezoekers plechtig verwelkomen. Niet zelden werden daartoe immer groene soorten uitgekozen, zoals cipres, ceder of taxus, als symbool van het eeuwigdurende leven. Of ook wel een zeer toepasselijke treurwilg of een treurvorm van een andere boom. Maar ook onze eigenste linde past in een seereen kader om als kerkhoflinde nabestaanden troost en soelaas te bieden.

Een van de oudste lindes van Vlaanderen groeit op het kerkhof van het West-Vlaamse Avekapelle (Veurne). Hij werd op 24 december 1634 geplant nabij een kapelletje dat later werd vervangen door de huidige parochiekerk. Oorspronkelijk stonden er twee lindes, maar in de loop der tijden verloor de boom zijn alter ego. De linde, die ooit geknot werd, heeft inmiddels een stamomtrek van 6 meter en is 15 meter hoog. Toen koning Leopold I in 1831 zijn Blijde Intrede maakte in Veurne en Brugge, en daarbij door Avekapelle trok, werd het Koninklijke traject versierd met takken van de toen al meer dan tweehonderd jaar oude linde en zwaaiden de schoolkinderen met takjes van de boom.

Tekst en foto aangepast naar het boek *Merkwaardige bomen in België*, 100 bomen en verhalen om te koesteren van Yo De Beule en Paul Geerts (uitgeverij Lannoo, 2005). Graag ontvangen wij jullie eigen boomfoto en boomverhaal voor publicatie in de *Boskrant*, hetzij via de post naar:

VBV, Geraardsbergsesteenweg 267

9090 Gontrode

of via e-mail naar:

wilfried.emmerechts@gmail.com

© Uitgeverij Lannoo - Reinhilde Terryn.

De boomhut

Knutselhoekje

Wist je dat het bos ook een eindeloze voorraadkast voor leuke knutselactiviteiten is? Ga mee met ons op zoek en laat je fantasie maar borrelen! Wij geven je reeds een aantal ideeën mee.

Een slinger van bladeren

Dit heb je nodig:

mooie bladeren uit het bos, draad en naald, oude kranten, een kastanje

Zo doe je het:

Ga naar het bos als de bladeren in het bos mooi van kleur zijn, vooral in de herfst kunnen ze heel veel mooie kleuren hebben

Verzamel er zo veel mogelijk

Soms moet je ze een beetje schoonmaken.

Daarna kan je ze aan een draad rijgen. Niet te strak op elkaar.

Daarna tussen kranten drogen, zodat ze mooi plat opdrogen.

Als dat is gebeurd, kan je de slinger ophangen voor het raam.

Onder aan het touwtje kan je een kastanje vastmaken zodat hij mooi recht blijft hangen.

Een stekelvarken van een dennenappel

Dit heb je nodig:

dennenappels, een eikeltje, dennennaalden, een gedroogd besje, houtlijm, een zwarte viltstift

Zo doe je het:

Ga eerst naar het bos en zoek daar een paar dennenappels, een eikeltje en een aantal dennennaalden.

Voor het lijf van het stekelvarken gebruik je een dikke dennenappel. Lijm een eikeltje aan de voorkant van de dennenappel (dit is de kop van het stekelvarken). De snuit van het stekelvarken maak je door een gedroogd besje aan het eikeltje te lijmen.

De poten van het stekelvarken maak je door vier grote schubben van een

andere dennennappel af te breken en deze aan de onderkant van het lijf vast te lijmen.

Daarna kun je het stekelvarken van stekels voorzien door een aantal dennennaalden aan de bovenkant van het lijf te lijmen.

Je stekelvarken maak je af door de oogjes te tekenen met een viltstift.

Een loofboom in de winter

Dit heb je nodig:

een kale tak, een bloempot, zand, watten, wit of zilverkleurig papier, een schaar, paperclips, eventueel ook wat lijm

Zo doe je het:

Ga naar het bos en zoek daar een mooie tak met zeer veel zijtakken.

Zet de tak rechtop in een bloempot en zet hem vast met een laag zand.

Pluk de watten uit elkaar en leg of lijm ze als een dun laagje over de zijtakken van je tak. Zo, nu ligt er sneeuw op je boom.

Met het witte of zilverkleurige papier kun je wat ijsvlokken maken. Knip allerlei vormpjes uit het papier. Buig de paperclips een beetje open en hang hiermee je ijsvlokken in de winterboom.

Veel plezier!

Voor wie door de bomen het bos niet meer ziet bij verzekeren, lenen of beleggen.

Meerhem 149 a – 9000 Gent | Potegemstraat 17/5 – 8790 Waregem

Desselgemsestraat 1B/001 – 8710 Ooigem | Meulebekestraat 6 – 8740 Pittem

Tel. 056/66 63 49 – Fax 056/66 30 92 – patrick@coverbel.be – www.coverbel.be

Coverbel is onafhankelijk verzekeringsmakelaar & gemandateerd agent bij Record Bank. CBFA: 047273A-B

Bos Actua

In onze Vlaamse bossen vielen er dit najaar weinig vruchten te rapen, dat las u reeds in onze rubriek Van Boom tot Evenaar, maar nieuws was er daarentegen in overvloed!

EEN NIEUW TOEGANKELIJKHEIDSBESLUIT

Zo is het besluit over de toegankelijkheid van bossen en natuureservaten, na advies van de Raad van State, nu definitief goedgekeurd. Ook in dit nieuwe besluit is en blijft het basisprincipe dat voetgangers steeds toegang hebben tot de bossen en de natuureservaten op de wegen. Ook de privé-bossen zijn in principe toegankelijk voor de voetgangers. Privé-bosseigenaars behouden echter steeds het recht om hun bossen ontoegankelijk te stellen.

Via de opmaak van een toegankelijkheidsregeling kunnen deze gebieden ook voor fietsers,

*Ook fietsers zijn welkom in heel wat van onze
Vlaamse bossen*

ruiters of bestuurders van gespannen (bv. paarden- en hondengespannen) op de wegen toegankelijk worden gemaakt. Dit is, vergeleken met het vorige besluit op de toegankelijkheid van bossen, een uitbreiding, met name met betrekking tot gespannen. Gemotoriseerd verkeer voor recreatieve doeleinden is en blijft verboden in bossen en natuureservaten.

Van de verplichting om op de wegen te blijven kan worden afgeweken, en dit voor wat betreft speelzones, hondenzones, bivakzones (kleinschalige terreinen voor korte-duur bivak), enz... Het wordt in de toekomst dus mogelijk om in bepaalde bos- en natuurgebieden de nacht door te brengen. Verwacht echter geen luxueuze kampeerplek, daarvoor moet je nog steeds bij een officiële camping terecht, wel een fijn plekje waar je in alle rust en met respect voor de natuur de nacht kan doorbrengen en genieten van het bos.

Voor wedstrijden en voor commerciële activiteiten dient in de toekomst, naast de toestemming van de eigenaar/beheerder, ook steeds een machtiging van de bevoegde administratie aangevraagd te worden. Deze machtiging is nodig aangezien deze activiteiten vaak veel deelnemers en toeschouwers op de been brengen.

Voor meer info over het nieuwe Toegankelijkheidsbesluit kan je op onze website www.vbv.be/beleid terecht.

BOSCOMPENSATIEFONDS IS ER BINNENKORT VOOR IEDEREEN!

Recent werden ook enkele belangrijke aanpassingen doorgevoerd aan onze boswetgeving. Meer bepaald werden de richtlijnen

in verband met de compensatieplicht en het compensatiefonds gewijzigd. Even heropfrisen: als een zonevreemd bos gerooit wordt om plaats te maken voor woningen of bedrijven, moet het gekapte bos gecompenseerd worden. Dat kan door ergens een nieuwe bebossing uit te voeren of door een bijdrage te storten in het boscompensatiefonds, waarmee de overheid vervolgens zelf nieuwe bossen aanplant.

Dat laatste loopt echter niet van een leien dakje: er wordt elk jaar veel meer bos gekapt dan er ook daadwerkelijk gecompenseerd kan worden door de Vlaamse overheid. Daarbij zwelt het Boscompensatiefonds zelf enorm aan, zonder dat er ook daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt. Voor ieder die de (dure) compensatiebijdrage dient te betalen is dit een doorn in het oog. Momenteel zit er maar liefst 15 miljoen euro in dit fonds, maar gebeurt er dus weinig of niets op het terrein.

De recente aanpassing van het bosdecreet moet toelaten deze middelen te activeren. Daardoor kunnen gemeenten en provincies zelf middelen uit het boscompensatiefonds aanwenden voor de aankoop en aanleg van bossen in gebieden die zij daar zelf voor bestemmen. Privé-eigenaars zullen aanspraak kunnen maken op gelden uit het fonds om de grondwaardedaling van hun eigendom te compenseren wanneer zij bebossen. Vanuit VBV een warme oproep aan de gemeentes, provincies en de privé-eigenaars, om hiervan ten volle gebruik te maken! Wij houden u in elk geval op de hoogte van de ontwikkelingen op dit vlak.

ONTBOSSING DUURDER DAN BANKENCRISES; HOUT RENDEERT MEER DAN BELEGGINGEN

Terwijl de bankencrisis her en der slachtoffers maakt, blijkt uit een studie van de Europese Unie dat de wereldwijde ontbossing nog vele malen duurder is dan de financiële crisis. U leest het goed: het verdwijnen van onze bossen kost de wereldeconomie jaarlijks biljoenen euro's, terwijl volgens de BBC Wall Street door de kredietcrisis nu ongeveer 1 biljoen euro heeft verloren, wat 'niets' is vergeleken bij de biljoenen die verloren gaan door de ontbossing.

Het bedrag ontstaat door de verschillende natuurlijke diensten die bossen niet meer leveren, zoals het zuiveren van water en het absorberen van koolstofdioxide. Die diensten moeten nadien via een 'onnatuurlijke' weg worden geleverd en dat kost dus gigantische bedragen.

© Bert De Somville

Beleggen in hout: een gouden belegging?

In deze financieel moeilijke tijden komen hout en bos bovendien opnieuw in beeld als een veilige én rendabele belegging. Het houtverbruik neemt door de bevolkingsgroei toe,

terwijl het aanbod door de ontbossing krimpt. Bovendien spelen bossen een grote rol in de strijd tegen de opwarming en vormen zij een bron van duurzame energie. De Zwitserse fondsbeheerder Pictet stelt zelfs dat hout op lange termijn meer opbrengt dan aandelen, en lanceert om die reden een houtfonds.

Meer en meer lijkt het er immers op dat landen en eigenaars die hun bossen goed beschermen, hier in de toekomst ook voor zullen beloond worden, door financiële compensaties voor het vermijden van CO₂-uitstoot (*Avoided Deforestation* heet dat in het internationale debat), door de productie van groene energie of door een aanbod van duurzaam geproduceerd hout als waardevolle en milieuvriendelijke grondstof voor tal van toepassingen.

SUBSIDIEREGELING BEBOSSING LANDBOUWGROND GOEDGEKEURD

Na twee jaar inactiviteit is de subsidieregeling voor het bebossen van landbouwgronden opnieuw in voege. Eindelijk kunnen landbouwers, particulieren en openbare besturen terug aanspraak maken op de belangrijkste subsidie voor bosuitbreiding in Vlaanderen.

De subsidie blijft bestaan uit 3 grote onderdelen. Eerst en vooral is er de aanplantings-subsidie: afhankelijk van de boomsoort krijg je hiervoor een bedrag van 850 tot 3700 €/hectare. Dit onderdeel kan aangevuld worden met verscheidene supplementen voor allerlei bijkomende ecologische maatregelen, zoals onderetages, bosranden en het gebruik van autochtone boomsoorten. Daarnaast ontvang je als privépersoon ook een onderhoudssubsidie: deze varieert van 875 tot 1750 €/hectare, ook hier afhankelijk van de boomsoort.

Tenslotte ontvangen privépersonen ook een inkomenscompensatie. Deze kan oplopen tot 9.975 €/hectare, wanneer je als landbouwer een ecologisch waardevol bos aanlegt.

Meer info over deze subsidie kan je onder meer vinden in het Vademecum Bosversterking, dat op de website www.vbv.be/publicaties kan gedownload worden.

TOT SLOT NOG 2 INTERESSANTE WEBLINKS

www.bosmarkt.be

Recent werd een doelgerichte zoekertjes-site opgestart, exclusief voor alle nieuws over bomen, bossen, brandhout, houtverkoop, bosbouwmachines nieuw en tweedehands, bosbouwjobs, pellets, kachels, biomassa, plantgoed, exploitaties, enz., enz...: www.bosmarkt.be. Een bezoekje meer dan waard!

Red Hof ter Linden

Alarm in Schilde: een projectontwikkelaar wil er in één van de laatste grote stukken groen die de gemeente nog bezit, een zogenaamde *gated community* realiseren, een omheinde villawijk voor de *happy few*. 'Red Hof ter Linden' is een initiatief van een aantal bewoners van 's-Gravenwezel en Schilde die dat toch niet zo goed zien zitten. Omwille van dit project zou volgens het lokale actiecomité immers maar liefst 8 hectare verkaveld worden. Opnieuw een Vlaams bos dat ten prooi lijkt te vallen aan de Vlaamse bouwwoede. Op www.red-hofterlinden.be kan je terecht voor meer info, en voor het ondertekenen van een online petitie tegen deze ontbossing!

1 miljoen bomen voor Vlaanderen!

VANESSA DEBRUYNE EN DARLINE VELGHE

Vlaanderen is op de kar gesprongen van internationale Billion Tree Campaign! Over de hele wereld werken de Verenigde Naties aan 7 miljard nieuwe bomen, en vanaf dit jaar draagt dus ook onze regio haar steentje bij. Zes miljoen Vlamingen gaan voor 1 miljoen nieuwe bomen, en een groener, gezonder Vlaanderen! Een enorme uitdaging voor één van de bosarmste regio's van Europa.

De Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) wil iedereen aan het planten krijgen: bedrijven, verenigingen, winkelketens, landbouwers, grote steden, kleine dorpjes en simpelweg elke Vlaming met een lapje grond of enthousiaste groene vingers om aan onze

plantacties deel te nemen. Jouw bijdrage aan die 1 miljoen bomen kan op de teller van www.1miljoenbomen.be terecht. Het doet er niet toe of je nu één mooie schaduwboom in je tuin plant, of tienduizenden nieuwe boompjes in een groot nieuw bos: je bent welkom op onze site!

Intussen staat de teller al op meer dan honderdduizend en groeit het aantal bomen elke dag! Dankzij de hulp van enthousiaste bedrijven en gemeentes die bedrijfsbossen, geboortebossen en speelbossen aanleggen! Maar ook dankzij de mensen die gewoon een boom in hun tuin planten of met hun vereniging een plantactie organiseren. Iedereen krijgt op de website ook de kans om een verhaal voor hun bomen op te geven!

De gemeentes en andere landeigenaars die dromen van een eigen bos kunnen bij de Vereniging voor Bos in Vlaanderen terecht voor extra financiële steun, advies en hulp bij het aanplanten en aanvragen van subsidies. Aan bedrijven wordt dan weer gevraagd om bomen op hun parking of rond hun fabriek te plaatsen, om een bedrijfsbos te sponsoren, om samen met hun personeel een plantactie te

**We hebben al 1 miljoen verlichtingspalen...
nu ook 1 miljoen bomen!**

Zes miljoen Vlamingen gaan voor 1 miljoen bomen! De Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) wil iedereen aan het planten krijgen: bedrijven, verenigingen, winkelketens, landbouwers, grote steden, kleine dorpjes en simpelweg elke Vlaming met een lapje grond of enthousiaste groene vingers. Haalt u ook zijn/haar eigen bijdrage in de missie? Dat, net als de missie van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen, is het doel van de campagne. Het is een uitdaging voor één van de bosarmste regio's van Europa.

SURF NAAR WWW.1MILJOENBOMEN.BE

We hebben al 1 miljoen kinderen... nu ook 1 miljoen bomen!

Zes miljoen Vlamingen gaan voor 1 miljoen bomen! De Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) wil iedereen aan het planten krijgen: bedrijven, landbouwers, grote steden, kleine dorpjes en iedere Vlaming met een lapje grond of enthousiaste groene vingers. Heeft u ook zo'n legendarische baksteen in de maag? Wel, zet er dan eens een boompje naast! Doet u mee? Plant uw bomen, leg uw bossen aan en registreer ze op onze website! Zo draagt u bij tot een groener en gezonder Vlaanderen. En tellen we samen verder naar 1 miljoen bomen!

SURF NAAR WWW.1MILJOENBOMEN.BE

organiseren of om hun klanten mee laten sparen voor een nieuw bos in Vlaanderen. Want werknemers die uitzicht hebben op bomen zijn gemotiveerder, productiever en minder vaak ziek, dat is bewezen. En net als de consumenten trekken ze steeds vaker de groene kaart bij hun keuzes voor zowel een werkgever als voor een producent. Voor 5 euro per boom kan de spade al in de grond gestoken worden!

En een viertal maand na de start loopt onze campagne als een trein! Het publieke startschot gaven we in oktober op de duurzame bedrijvenbeurs iFest in Gent. Daar konden we ons project voor het eerst aan het publiek voorstellen. En dat werd gesmaakt: onder meer het VRT nieuws besteedde er aandacht aan. Bovendien werden op de beurs heel interessante contacten gelegd met milieu-ambtenaren, bedrijven op zoek naar een groen imago en particulieren met een hart voor groen. En de eerste successen uit deze contacten zijn reeds behaald: de firma Recticel investeert dit eindejaar in een nieuwjaarsbos. Verscheidene gemeentes hebben reeds hun medewerking toegezegd aan het project. En ook de avondschool KISP uit Oost-Vlaanderen nam recent de beslissing om haar 10.000 (!) leerlingen te overtuigen een boompje te planten.

Ook de pers volgt onze campagne van nabij op; in alle belangrijke kranten en op de grote nieuwswebsites verschijnen nieuwtjes over de Million Tree Campaign. Mensen surfen dan ook massaal naar onze nieuwe website, en op de blog wordt druk informatie uitgewisseld. Mocht je er dus nog niet geweest zijn: surf zeker eens naar www.1miljoenbomen.be en laat je verleiden tot het planten van een boom.

Onze Million Tree Campaign werd bovendien recent genomineerd voor een prijs: de Groene

We hebben al 1 miljoen café's...

nu ook 1 miljoen bomen!

Zes miljoen Vlamingen gaan voor 1 miljoen bomen! De Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VVB) wil iedereen aan het planten krijgen: bedrijven, landbouwers, grote steden, kleine dorpen en iedere Vlaming met een beetje grond of enthousiasme groene ruggen. Want u ook zo'n legendarische baken in de rook? Well, het is dan niet een boompje vóór! Daar's meer! Plant en bomen, het kan kosten maar het regent er bij een beetje. Zo draagt u bij tot een groener en gezonder Vlaanderen. En tellen we samen verder naar 1 miljoen bomen!

SURF NAAR WWW.1MILJOENBOMEN.BE

Bril van Jong Groen! Tussen schoon volk als Bond Beter Leefmilieu, IL.II.II, Friends of the Earth en Vluchtelingenwerk Vlaanderen staat daar ook onze campagne te 'blinken', wat op zich al een overwinning is. Wil u ons nog dat extra duwtje in de rug geven en uw stem uitbrengen voor ons project, surf dan zeker eens naar de www.jonggroen.be en breng uw stem uit voor de Vereniging voor Bos in Vlaanderen.

Wordt ook u een enthousiaste fan, die bijdraagt aan dit project, met het planten van bomen, reacties op de blog en tips voor de campagne?

Neem dan zeker eens contact op met ons: 09 264 90 50

vanessa.debruyne@vbv.be

darline.velghe@vbv.be

BOSBEHEERPLAN KAPELLEN-BRASSCHAAT-SCHOTEN

Op 25 januari spreken we af om 9u30 aan de ingang van het Mastenbos (parking aan de Oude Galgenstraat te Kapellen) voor een geanimeerde discussiewandeling over het bosbeheer in de bossen van Kapellen, Brasschaat en Schoten. Als u in de regio woont, en een mening heeft over of gewoon benieuwd bent naar de toekomst van de prachtige bosgebieden die je hier kan bezoeken, dan moet je zeker van de partij zijn! Meer info bij Darline.Velghe@vbw.be of telefonisch via 09/264.90.50. En ook op website www.bosbeheerplankabras.be vind je meer gegevens.

PRO SILVA DISCUSSIE-AVOND

Op dinsdag 27 januari 2009 gaat onze werkgroep Pro Silva dieper in op de huidige stand van de natuurwaarden in onze bossen. We starten de avond met twee inleidende presentaties die de recente evolutie van fauna en flora in bos toelichten: Lander Baeten en Hans Van Calster (UGent-KULeuven) hebben het over onze bosflora en Bernard Van Elegem (ANB beheerondersteuning) zal het hebben over bosvogels.

Daarna wordt in kleinere groepjes verder gedebatteerd over vragen als:

1. Zien we de natuurwaarden evolueren in onze bosbestanden? Breiden zeldzame soorten opnieuw uit? Verarmt de vegetatie nog steeds?
2. Vinden we dat het beter wordt of gaat het net achteruit? Komt het bos dichtere bij ons persoonlijke ideale natuurlijke bos?
3. En wat is nu de verdienste van ons bosbeheer daaraan? Rommelen we in de marge van wat er zich vanzelf afspeelt, staan we machteloos of voeren we ronduit foute maatregelen uit?

Voor elke natuur- en bosliefhebber ongetwijfeld een boeiend aanbod.

Afspraak om 19u00 in De Stroming, Nationalestraat 111, Antwerpen. Deelname is gratis, maar inschrijven is wel verplicht. Dat kan je doen bij Darline.Velghe@vbw.be of op het nummer 09/264.90.50. Een routebeschrijving vind je op www.destroming.be.

EXCURSIE LAGE KEMPEN & BEDRIJFSBEZOEK NORBORD GENK

Afspraak op 30 januari voor deze boeiende excursie, waarbij we heel wat te weten komen over de FSC-certificering van de bossen van de Lage Kempen. Wat is de meerwaarde? Hoe evalueert bosbeheerder Dries Gorissen het hele proces? Levert het FSC-label ook een meerprijs op bij de verkoop van het hout? En wat is de toekomst van houtproductie binnen het hele gamma van bosfuncties die hier worden nagestreefd?

In de namiddag bezoeken we het spaanderplaatbedrijf Norbord. Ook altijd al eens een goede uitleg willen krijgen over wat nu eigenlijk OSB en MDF is? Dan is dit bezoek uw kans! Bovendien wekt Norbord Genk sinds enige tijd ook zijn eigen groene energie uit hout op, en ook dat levert ongetwijfeld interessante verhalen op.

Programma

- 10u00-12u00 Excursie Lage Kempen
- 12u00-13u00 Lunch in het bos (Pijnven Boshut)
- 13u00-14u00 Verplaatsing naar Norbord Genk
- 14u00-16u00 Bezoek Norbord in 2 groepen

Inschrijven is verplicht, en kan gebeuren via info@vbw.be of telefonisch op 09/264.90.55. Aangezien de plaatsen beperkt zijn, reserveren we die uitsluitend voor VBV-leden.

FUIF TROPISCH BOS

Een datum om nu reeds volledig vast te prikken: de Tropisch-Bosfuif van werkgroep... – juist ja – Tropisch Bos. Zoals steeds ten voordele van schitterende tropisch-bosprojecten, en zoals steeds een garantie op ambiance en sfeer! Afspraak op 17 april in de Balzaal van de Vooruit in Gent.

VBV IN TERZAKE

Het gebeurt niet elke dag dat we met ons bosverhaal in Terzake geraken, maar naar aanleiding van de dertigste Week van het Bos konden we met een team van Terzake op pad in Vlaanderen. Een inkijk in de buik van Vlaanderen om na te gaan waar al die beloofde bosuitbreiding gebleven is, en om te bekijken waar het schort met de bescherming van onze bestaande bossen. Vanop onze website www.vbv.be kan je doorklikken naar de Terzake van 10 oktober jongstleden, waar je vanaf minuut 16:45 onze reportage kan bekijken.

VBV-BOSBAROMETER BIJ DE OPENING VAN DE WEEK VAN HET BOS

Bij de opening van de voorbije Week van het Bos slaagden we er met onze tweede Bosbarometer ook in heel wat aandacht voor het bosbeleid te krijgen. Door middel van een ludieke voorstelling konden we ook Minister Crevits warm maken voor het bosbehoud, een versterkte bosuitbreiding en het nut van het Vlaams Fonds Tropisch Bos. Want, zo stelden we het speels, lokale en internationale inspanningen zullen zeker nodig zijn, willen we in onze lager gelegen provincies de voetjes droog houden. Minister Crevits kon alvast het stadhuis van Torhout van een symbolische watersnood redden door extra bomen in de bosbalans te leggen. De tekst van de Bosbarometer en het bijhorende persbericht kan je terugvinden op www.vbv.be/beleid.

De symbolische overhandiging van de Bosbarometer aan Minister Crevits. Redt zij het Torhoutse stadhuis van watersnood door voldoende aandacht te schenken aan het bos en de bomen?

Ode aan het naaldbos

LOTTE EN GRIET VAN NEVEL

Vergeet hoe een naaldbos er in België uit ziet. De Canadese naaldwouden zijn eindeloze groene linten, die de gletsjers in de Rocky Mountains flankeren en de golven van de Stille Oceaan breken op Vancouver Island. Ze betreden is als rondlopen in een sprookje. We zijn het er snel over eens: waren we een grizzlybeer, dan zouden we hier ook komen wonen!

We zijn blijkbaar niet de enigen die het hier naar onze zin hebben. Enkele duizenden grizzly's, zwarte beren, poema's, wolven en lynxen leven in de uitgestrekte bossen in het westen van Canada. Je bent dus best wat voorbereid alvorens een frisse neus te halen in het bos of je tent ergens op te slaan. Maar de clou heb je snel door: zorg ervoor dat je de dieren niet verast en laat geen eten of afval achter in je tent

Het Canadese regenwoud: vergeet wat je dacht te weten over naaldwoud!

© Lotte Van Nevel

© Lotte Van Nevel

Welkom in het rijk der grizzly's. Best vooraf een seintje geven vooraleer je langskomt dus.

als je nachtelijk bezoek wil vermijden. Alles went, en dus ook het feit dat je je tocht door het bos best hoorbaar maakt. Zoek een stappartner waar je niet gauw tegen uitverteld geraakt, anders wordt het in je eentje roepen, zingen, fluiten of klappen. De ontmoetingen met eenzame wandelaars worden dan ook stevast van op afstand aangekondigd. En het avondritueel, waarbij álles waar ook maar een geurtje aan zit (naast voeding en kookgerief ook toiletartikelen) in de lucht gehesen of weggeborgen moet worden in 'bear boxes', zelfs die routine went. Met deze vuistregels in de rugzak kun je weken aan een stuk door de Canadese wouden trekken, zonder je echt zorgen te hoeven maken. Spaar je aandacht liever voor de vele details die je tegenkomt op je pad, en die deze naaldbossen zo magisch maken. En geloof het of niet: op den duur verlang je er werkelijk naar om een beer in het wild tegen te komen...

SPEREN IN DE ROCKIES

Het is even schrikken als je vanuit onze structuurarme, homogene naaldbossen een Canadees bos binnenwandelt. Wat een diversiteit! Geen kale, rechtlijnige bossen, maar een kleurrijke weelde. De dennen, douglassen, firs en andere sparren worden gestut door talloze lieflijke bloemen, mossen en bessen. Het is volop bessenseizoen, maar de verhoopte tapijten blauwe bosbes blijven uit. We moeten onze vitamientjes dus in de fruitwinkel halen, waar (gekweekte) blueberries per emmer tegen een spotprijs verkocht worden. De bossen daarentegen zijn bezaaid met de zogenaamde buffalobessen (*Shepherdia canadensis*). Deze glanzende, ovale, oranje-rode besjes zijn het lievelingsgerecht van de beren en tijdens het bessenseizoen, op het einde van de zomer, eten ze zich letterlijk rond om genoeg reserves te hebben vooraleer ze hun winterslaap aanvaatten. Zo'n 200 000 bessen werken ze dagelijks naar binnen! Ook de bij ons sterk bedreigde jeneverbes groeit hier in overvloed. En korstmossen, overal korstmossen, soms in de vorm van slakroppen, dan weer als baardmossen, gedrapeerd over de takken, alsof de bomen alvast een lading sjaals hebben bovengehaald om zich voor te bereiden op de winter.

Het onweer dat ons 's nachts gewekt had, heeft duidelijk zijn sporen nagelaten: het wandelpad ligt bezaaid met omgewaaide kolossen. Maar het zijn niet alleen vers gesneuvelden die we tegenkomen, ook in het verleden moet er regelmatig eentje tegen de grond gegaan zijn. De dikte van de moslaag die de stammen bedekt, verradt hoe lang ze hier al liggen. Het aandeel dood hout is opvallend hoog; soms lijkt het wel of er voor elke levende boom een dode ligt of staat. Eéntje meer of minder doet er dan ook niet echt toe, wat zou je nu ook wil-

len, 2/3 van de zuidwestelijke provincie British Columbia is namelijk bebost, goed voor zo'n slordige 60 miljoen hectare bos!

Hoewel... de afgelopen jaren kreunen de eindeloze bossen onder een genadeloze keverplaag. Erger nog: ze leggen massaal het loodje, de dennen althans. Boosdoener van dienst is een minuscuul schorskevertje, 'mountain pine beetle' genaamd (*Dendroctonus ponderosae*). Ze zijn met miljarden, die kevertjes, een ware invasie dus. Ze horen echter van nature bij het bos en leidden ook vroeger soms tot stevige sterftegolven bij de bomen. Maar de plaag die de laatste jaren door de wouden raast, is minstens tien keer zo omvangrijk als ooit is gezien. Dat komt doordat de keverlarven jaren achtereen niet doodvroren in de winter, en dat komt dan weer door de klimaatsopwarming. Stevige winters, waarbij het enkele weken – 40°C vriest, zijn nodig om de larven te doden.

Maar de laatste jaren werd het er nooit meer zo koud. Geschat wordt dat de schorskevertjes tegen 2020 ongeveer 37 miljoen ha woud kunnen aantasten. De sterfte en afbraak van al deze dennen zou bijgevolg 270 miljoen ton CO₂ vrijgeven, exact de hoeveelheid waarmee Canada zijn CO₂-uitstoot zou verminderen tegen 2012 in het kader van het Kyoto-protocol. Een schrijnend voorbeeld dus van de negatieve wisselwerking tussen de opwarming van de aarde en de verdere versterking van het klimaateffect. Zelfs het gerenommeerde vakblad Nature rapporteert hierover. Opvallend is vooral dat bijna elke Canadees die we ontmoeten dit gigantisch probleem te berde brengt, of ze nu Nature lezen of niet.

De dennen sterven dus, de sparren blijven staan. Douglas-, Abies- en Piceasparren. Wie zich verwacht aan kolossale bomen in de Rockies, heeft het mis, de bomen zijn er opvallend smal. Speren zijn het, de sparren. Hier inves-

Opkijken naar woudreuzen

Slanke sparrensilhouetten steken fel af tegen de achtergrond van de besneeuwde Rocky Mountains

teren de bomen in de hoogte, absoluut niet in de breedte. Een handig trucje van Moeder Natuur opdat de takken in de winter niet zouden bezwijken onder de zware pakken sneeuw.

PURE MAGIE IN HET REGENWOUD

Maar ook wie op zoek is naar woudreuzen komt aan zijn trekken, dan wel 1000 km westwaarts, in het gematigd regenwoud op Vancouver Island. De kuststroken in het westen van Canada herbergen nog oeroude en ongerepte regenwouden. Goed voor een adembenemend avontuur. De eerste kilometers van onze tocht door het 'Pacific Rim National Park', dwars door het regenwoud, vorderen we dan ook als slakken. We krijgen maar niet genoeg van al dat indrukwekkends en geven al onze zintuigen volop de kost. Reusachtige Thuya's, Hemlock-en Douglassparren pronken er met hun welversierde stammen. De giganten dragen kleurrijke zwammen, mossen en vaak ook nieuwe boomscheuten. Dit zuurstofrijk gebied krioelt van de eekhoortjes en bonte vogels. En toch is de stilte er bij momenten onevenaarbaar. Slechts het geluid van de golven herinnert er ons aan dat we ons vlakbij de oceaan bevinden.

Het genadeloze weer, dat zelfs met tsunami's uitpakt, dwingt de beheerders ertoe het park jaarlijks voor het publiek te sluiten van oktober tot eind april. Zelfs in de zomer worden stappers regelmatig belaagd onder zware regenval, wat de tocht tot een van de zwaarste van Noord-Amerika maakt. Binnen de kortste keren wordt het pad een modderpoel. Door die verweerde toestand van het pad doen de woudreuzen geregeld dienst als trappen en handvatten. Gepolijste wortels schieten overal uit de grond. Slechts 52 mensen mogen dagelijks de West Coast Trail aanvangen, om de erosie waaraan het woud blootstaat in te perken. De Canadese overheid kent haar troeven en doet haar best de nationale parken te vrijwaren van vernietigende mensensporen of overmoedige boskap.

En toch... In Cathedral Grove, een van de oudste bossen ter wereld, centraal gelegen in het Cloquiatservaat op Vancouver Island, lezen we op een infobord dat de storm van 2006 heel wat eeuwenoude bomen ontwortelde. Vaag valt te ontwaren wat milieuactivisten in de marge krasten. "Als Cloquiatservaat niet aan dergelijke overmoedige boskap blootstond, zouden de omringende bossen de storm kunnen opvangen."

Ook hier op het eiland worden we er regelmatig aan herinnerd het wildlife wild te houden. Als we uitgepraat raken, blijven we dus klappen, zingen en luidop lachen met onze eigen moppen. Na vier weken Canada en dui-zenden waarschuwingsbrochures en -borden hebben we nog steeds geen beer kunnen spotten. Maar op de zesde dag van onze trektocht hebben we prijs. Afgeleid door de vlucht van een reiger missen we bijna het berenjong dat onze richting uitkomt. Op het strand! Het verdwijnt in het imposante regenwoud. Missie voltooid, we kunnen naar huis.

Biefstuk of Bosbouw: kan ons eetgedrag de ontbossing en klimaatverandering indijken?

LISELOT LEDENE

De voorbije jaren werden heel wat maatregelen genomen om de strijd tegen klimaatverandering doeltreffend aan te pakken en dit in verschillende sectoren zoals de industrie, transport, landbouw, bij de gezinnen, ... Hierbij denken we bijvoorbeeld aan premies voor energie-efficiënte verbouwingen (isolatie, condensatieketels) of de ontwikkeling van steeds zuiniger wagens. Maar ook onze eetgewoonten kunnen een aanzienlijke impact hebben op het klimaat: de productie van bv. vlees kan gepaard gaan met aanzienlijke emissies van broeikasgassen en is bovendien in heel wat gevallen de oorzaak van gigantische ontbossingen.

GROENE LONGEN BUITEN ADEM

Bossen spelen een belangrijke rol in de regulering van het klimaat op aarde omdat zij CO₂ uit de atmosfeer halen en deze omzetten in zuurstof. Het verminderen van de bosoppervlakte op aarde leidt op zijn beurt dus ook tot een toename van de concentratie van broeikasgassen en zo tot een stijging van de gemiddelde temperatuur. En de groene longen van onze planeet raken duidelijk buiten adem. Sinds de jaren 70 van de vorige eeuw is de wereldwijde bosvernietiging in een stroomversnelling gekomen, de honger naar grond is groter dan ooit. De bedreigingen voor het bos werden steeds grootschaliger en diverser: wereldwijde illegale en destructieve houtkap; expansie van commerciële landbouwactiviteiten en veeteelt, de aanleg van grootschalige infrastructuur, ...

THE HAMBURGER CONNECTION

Terwijl de ontbossing van het Afrikaanse en Zuidoost-Aziatische regenwoud voornamelijk wordt toegeschreven aan houtproductie en gewassenteelt en in mindere mate aan

de veeteelt, is veeteelt in Zuid-Amerika de hoofdoorzaak van massale ontbossingen, en meteen dus ook voor gigantische CO₂-uitstoot. Daarnaast levert veeteelt ook nog een belangrijke directe bijdrage aan de klimaatverandering via de uitstoot van de broeikasgassen methaan en lachgas. Een derde factor die een belangrijke rol speelt in de impact van onze eetgewoonten op het klimaat is de herkomst van ons voedsel: heel wat van ons vlees, groenten en fruit wordt immers geïmporteerd uit verre landen en het transport ervan brengt uiteraard ook weer broeikasgasemissies met zich mee.

De oproep om ons eetgedrag (drastisch) aan te passen klinkt dan ook steeds luider. De Voedsel en Landbouw Organisatie van de Verenigde Naties (FAO) maakte onlangs bekend dat de directe broeikasgasuitstoot afkomstig van vleesproductie ongeveer 18% van de totale wereldwijde broeikasgasuitstoot uitmaakt. Dit aandeel is groter dan de bijdrage veroorzaakt door de transportsector (13%). In België pleit de ngo EVA met haar campagne 'donderdag

veggiedag' voor (minstens) één vleesloze dag per week. Hieraan werd onlangs in het parlement en de media de nodige ruchtbaarheid gegeven. Naast het verminderen van onze vleesconsumptie legt deze organisatie ook nadruk op het gebruik van seizoensgebonden, lokale groenten en fruit: ook deze goede gewoonte komt ons klimaat zeker ten goede. Wat de link tussen vleesproductie en klimaat en de impact hiervan op het bos en de klimaatverandering is, trachten we hieronder voor u te schetsen.

KOETJES IN DE WEIDE

Sinds 1950 verdween meer dan de helft van alle tropisch regenwoud, goed voor een vijfde van alle bossen wereldwijd! Een derde van het tropisch regenwoud bevindt zich in Brazilië, maar hoe lang nog? Dagelijks ver-

dwijnen hier een slordige 5000 voetbalvelden (2500 hectare) bos. Aan dit tempo kunnen we tegen 2040 op trektocht door de Braziliaanse woestijn.

Sinds de jaren 70 van de vorige eeuw is vee-teelt er de hoofdoorzaak van de ontbossing. Vee heeft plaats nodig om te grazen en de goedkoopste manier om graasweiden te realiseren is het ontbossen van het woud. Tot 70% van de ontbossing staat in het teken van de veeteelt, de resterende 30% gebeurt voor houtteelt, kleinschalige landbouw, infrastructuurwerken, ... Zeer alarmerend is ook de recentelijke opmars van massale ontbossing voor grootschalige commerciële landbouwteelten zoals onder andere soja (Midden- en Zuid-Amerika) en tapioca (Azië).

© Groenhart

Voor de Zuidamerikaanse rundveeteelt worden enorme lappen regenwoud ontbost.

Hoewel dit alles een ver-van-mijn-bedshow kan lijken, is dit allerm minst het geval: de overgrote meerderheid van deze gewassen wordt geëxporteerd en hoofdzakelijk verwerkt tot veevoer; de internationale vraag naar goedkoop rundsvlees (voor bijvoorbeeld hamburgers en hondenvoer) blijft stijgen met een enorme expansie van de Braziliaanse veestapel en ontbossing tot gevolg.

Zo importeert de Europese Unie jaarlijks alleen al meer dan 45 miljoen ton sojabonen en afgeleide producten zoals sojameel en sojaolie. 35% van de geïmporteerde soja bestaat uit nog onverwerkte sojabonen die in Europa verwerkt worden tot sojameel, sojakoeken en sojaolie. Deze producten bevatten zeer veel eiwitten van hoge kwaliteit die hoofdzakelijk verwerkt worden tot veevoeder (35 miljoen ton) en in mindere mate hun weg vinden naar de menselijke voeding (sojaolie). Ook wat België betreft zien we een stijgende trend: in 2008 steeg de soja-import van 1,7 tot maar liefst 2 miljoen ton.

De omweg van soja via veevoer tot dierlijke producten zorgt ervoor dat vlees een bijzonder energie-inefficiënt voedsel is. Het vee wendt de energie en het eiwit uit zijn voeding niet alleen aan voor zijn groei (en dus ons vlees) maar ook voor zijn eigen onderhoud, beweging, temperatuursregeling en dracht. Hierbij gaat heel wat energie 'verloren', waardoor het dan ook doorgaans minder verspillend is om de voor de mens eetbare voedergewassen rechtstreeks te consumeren i.p.v. ze als veevoeder te gebruiken.

HET BOS IN VLAANDEREN ALS OVERWERKTE MESTVERWERKER

Naast de massale CO₂-uitstoot afkomstig van de ontbossingen voor meer ruimte voor veeteelt en voedergewassen, produceert het spijsverteringsproces van herkauwers (koeien, schapen, geiten, buffels, ...) ook nog eens grote hoeveelheden methaan, een broeikasgas met een opwarmend effect dat 21 keer sterker is dan dat van koolstofdioxide (CO₂). 76% van de Vlaamse methaanuitstoot is afkomstig uit de landbouwsector waarvan ongeveer de helft vrijkomt tijdens de spijsverteringsprocessen en de rest ontsnapt uit dierlijke mest. Mest draagt daarnaast nóg een steentje bij aan het broeikaseffect: uit mest komt ook lachgas vrij (N₂O), een broeikasgas met een opwarmend effect 310 keer zo sterk als CO₂.

© iStockphoto

Misschien moeten we het aandeel vlees in ons dieet toch wat beperken, ook voor het bos?

BOSSEN VERMESTEN EN BLOEMPJES VERGAAN...

Nu is een beperkte hoeveelheid dierlijke mest uiteraard zeer nuttig bij het opkrikken van de bodemvruchtbaarheid maar ons mestoverschot is van die aard dat het tot ernstige milieuproblemen leidt. De overmatige toevoer van voedingsstoffen leidt tot een algemene

vermesting van het platteland, en dit manifesteert zich ook in onze bosbodem. Hierdoor worden natuurlijke (bodem)processen en kringlopen ernstig verstoord. Een vitaal en gezond bos vereist een evenwichtig aanbod aan voedingsstoffen maar door de vermesting verandert de voedingsstoffenbalans zo drastisch dat de weerstand en de gezondheid van het bos wordt aangetast. In bossen van hoge natuurwaarde zijn nu reeds de negatieve gevolgen van deze trend waarneembaar: zeldzame soorten krijgen het steeds moeilijker, en de soortenrijkdom neemt sterk af. Een algemene 'vervlakking' in soortensamenstelling van de bosvegetatie manifesteert zich, waarbij soorten van overmatig rijke bodems overal de bovenhand krijgen en kwetsbare, meer zeldzame vegetaties ondanks alle inspanningen op veel plekken onherroepelijk verloren gaan.

DON'T PANIC

Mocht een klimaat- en bosvriendelijke maaltijd u ondertussen een bijna onmogelijke opdracht lijken, geen paniek. Ook bij ons vind je nog lokaal vlees geproduceerd via een korte kringloop. Hierbij telen de landbouwer-veetelers hun eigen veevoerders en kunnen ze hun mest kwijt op eigen veld. En waarom eens niet wat minder vlees eten, of inderdaad een dagje overslaan? Combineer naar hartelust met allerlei lokale, seizoensgebonden groenten en in een mum van tijd tover je een smakelijke, bos- en klimaatvriendelijke maaltijd op je bord. AAN TAFEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE!

Bronnen

www.eva.be; www.greenpeace.be; www.mo.be;
www.milieurapport.be; www.mongabay.com/brazil.html; www.fao.org; www.wervel.be

**Producent van bos - en haagplantsoen
Inheems en autochtoon plantgoed**

SYLVA
VAN HULLE

**BOOMKWEKERIJEN SYLVA
'T HAND 10
9950 WAARSCHOOT
TEL: 09 376 75 75 - FAX: 09 377 37 37**

**Email: info@sylva.be
www.sylva.be**

Compost beschermt !

Uw tuinplanten krijgen het in de winter hard te verduren. Zeker hun wortels moeten goed beschermd worden tegen koude en vocht. Kwaliteitscompost vormt een ideale beschermlaag voor de winter. Een dun laagje in het gazon, enkele centimeters in borders en rond struiken... en vergeet ook de moestuin niet. De compost zorgt meteen ook voor een basisbemesting en extra humus voor volgend jaar. Niet vergeten voor de winter invalt!

Voor adressen van compostproducenten en een gratis brochure met praktische tips, surf naar www.tuingrond.be of bel 015 451 370

Compost houdt grond gezond

www.vlaco.be

VLACO Compostorganisatie v.z.w. Kan. De Deckerstraat 37, 2800 Mechelen